

International Federation of Library Associations and Institutions

Vyhlásenie IFLA o otvorenom prístupe k vedeckej literatúre a vedeckej dokumentácii

© **Copyright:** International Federation of Library Associations and Institutions, 2003
Povolenie IFLA pre: Spolok slovenských knihovníkov – Slovak Librarians Association
Preklad: Ing. Silvia Stasselová, 2008
Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

IFLA (Svetová federácia knižničných asociácií a inštitúcií) **sa zaväzuje** zaručiť čo najširší možný prístup k informáciám pre všetkých ľudí v súlade s princípmi, vyjadrenými v Glasgowskej deklarácii o knižniciach, informačných službách a intelektuálnej slobode.

IFLA potvrdzuje, že vedecké objavovanie, dokazovanie, podrobné spracovanie a využitie výskumu vo všetkých oblastiach prinesie pokrok, trvalú udržateľnosť a ľudskú prosperitu. Recenzovaná vedecká literatúra je významným prvkom v procese vedy a výskumu. Je podložená širokou škálou vedeckej dokumentácie, ktorú zahŕňajú preprinty, technické správy a záznamy vedeckých dát.

IFLA vyhlasuje, že celosvetová sieť knižníc a informačných služieb poskytuje prístup k predchádzajúcej, súčasnej a budúcej vedeckej literatúre a vedeckej dokumentácii; zabezpečuje ich uchovávanie; pomáha používateľom pri objavovaní a využívaní; a ponúka vzdelávacie programy na celoživotné zvyšovanie gramotnosti.

IFLA vyhlasuje, že otvorený prístup k vedeckej literatúre a vedeckej dokumentácii pre všetkých je nevyhnutný pre porozumenie nášho sveta a rozoznanie riešení pre globálne problémy a obzvlášť pre znižovanie nekvality informácií.

Otvorený prístup garantuje jednotnosť systému vedeckej komunikácie zárukou, že celá veda a výskum budú navždy dostupné pre neobmedzený prieskum a tam, kde je to relevantné, pre podrobné spracovanie a vyvrátenie.

IFLA uznáva významnú rolu všetkých, ktorí sa zúčastňujú na zaznamenávaní a šírení výskumu, vrátane autorov, redaktorov, vydavateľov, knižníc a inštitúcií a obhajuje prijatie nasledujúcich princípov otvoreného prístupu, aby zaručili najširšiu možnú dostupnosť vedeckej literatúry a vedeckej dokumentácie:

1. **Uznanie** a ochrana morálnych práv autora, zvlášť práva prináležitosti a integrity.
2. **Osvojenie** efektívnych procesov recenzovania pre zabezpečenie kvality vedeckej literatúry, bez ohľadu na štýl publikácie.
3. **Kategorické odmietnutie** vládnej, komerčnej alebo inštitucionálnej cenzúry publikácií, ktoré sú výsledkom vedy a výskumu.
4. **Prevzatie** každej vedeckej literatúry a vedeckej dokumentácie do verejného vlastníctva po skončení lehoty ochrany autorských práv zo zákona, pričom táto lehota by mala byť obmedzená na primeranú dobu, a uplatnenie oprávnenosti ich poskytnutia bez technologických prekážok a iných obmedzení pre pohotovú zabezpečenie prístupu pre vedcov a širokú verejnosť počas lehoty ochrany.
5. **Zavádzanie** opatrení na prekonávanie nekvality informácií umožnením publikovania kvalitnej vedeckej literatúry a vedeckej dokumentácie vedcom a výskumníkom, ktorí môžu byť znevýhodnení a tiež zabezpečením efektívneho a dostupného prístupu pre príslušníkov rozvojových národov a pre všetkých, ktorí sú znevýhodnení, vrátane zdravotne postihnutých.

6. **Podpora** pre spoločné iniciatívy pre vytvorenie trvalo udržateľných vydavateľských modelov s otvoreným prístupom a príslušenstvom vrátane podpory, akou je napríklad odstránenie zmluvných prekážok pre autorov, aby vedeckú literatúru a vedeckú dokumentáciu sprístupnili bez poplatkov.
7. **Zavádzanie** legislatívnych, zmluvných a technických mechanizmov na zabezpečenie uchovávanía a trvalej dostupnosti, použiteľnosti a autentickejši celej vedeckej literatúry a vedeckej dokumentácie.

Toto vyhlásenie bolo prijaté Správnou radou IFLA na jej zasadnutí v Haagu, dňa 5. decembra 2003.

Definícia otvoreného publikovania:

Otvorené publikovanie je také, ktoré spĺňa nasledovné dve podmienky:

1. Autor(i) a držiteľ(ia) autorských práv udeľuje(ú) všetkým používateľom bezplatné, neodvolateľné, celosvetové, trvalé (počas životnosti autorských práv) právo prístupu a oprávnenie kopírovať, používať, distribuovať, predvádzať a zobrazovať dielo verejne a tvoriť a distribuovať odvodené diela na ľubovoľnom digitálnom médiu pre ľubovoľné primerané použitie, podliehajúce dodržaniu príslušnosti autorstva a tiež právo vytvoriť malé množstvo tlačených výtlačkov pre ich osobné použitie.
2. Úplná verzia diela a všetkých dodatkových materiálov, vrátane kópie povolenia uvedeného vyššie, vo vhodnom štandardnom elektronickom formáte, je bezprostredne po publikovaní archivovaná v najmenej jednom online repozitári, ktorý spravuje akademická inštitúcia, vedecká spoločnosť, vládna agentúra, alebo iná dobre fungujúca organizácia, ktorá má záujem umožňovať otvorený prístup, neobmedzenú distribúciu, interoperabilitu a dlhodobé archivovanie.

Otvorené publikovanie je vlastné individuálnym dielam, nie nevyhnutne časopisom, alebo vydavateľom.

Zásady akademickej obce, skôr ako autorské právo, budú iniciovať vytváranie mechanizmov pre uplatňovanie vyhovujúcej formy príslušnosti a zodpovedného využívania publikovaného diela, ako sa deje už v súčasnosti.

Táto definícia otvoreného publikovania bola prevzatá z Vyhlásenia o postojí Wellcome Trust k podpore otvoreného publikovania a je založená na definícii vytvorenej delegátmi, ktorí sa zúčastnili stretnutia na tému otvoreného publikovania, zvaného Howard Hughes Medical Institute v júli 2003.

Súvisiace dokumenty:

- Tlačová správa: IFLA podporuje hnutie otvoreného prístupu
- Glasgowská deklarácia o knižniciach, informačných službách a intelektuálnej slobode
- Vyhlásenie o postoji Wellcome Trust k podpore otvoreného publikovania